

Kedves Feri!

Tomi Lapid beszéde Kishont Ferenc sírjánál

Salom, barátom!

Mindig azt mondtad, a humor komoly dolog.

És lám, most milyen rossz tréfát űztél velünk.

Csupán pár nappal ezelőtt újságoltad telefonon a kórházból, hogy a szíved rendben van, hazameész. Hazamentél, és a szíved megállt. Liza azt mondja, hogy melletted volt, jókedvűen beszélgettetek, és hirtelen örökre elhallgattál.

Több mint ötven éven át voltál a legjobb barátom, ötven évig millió szót váltottunk egymással héberül és magyarul, ötven éven át aggódtunk, mi lesz ezzel az országgal, ötven éven át néztem, ahogy a felső zsebedből előrántod a cédulát, melyre feljegyeztél minden eszedbe jutó ötletet, ötven éven át neveltél és bosszantottál és segítettél is, amikor kellett.

A hetvenedik születésnapomon azt mondtad:

– Tomika, nem az a fontos, hogy érzed magad, csak az, hogy hány éves vagy.

Te nyolcvanéves voltál. Azt írom, hogy voltál, és közben sírok. Sírok érted és magamért és a nemzedékünkért, mely a holokausztból érkezett ide, egy ismeretlen országba. Kívülről megtanultad a héber szótárt, és ma már lehetetlen olyan szótárt írni, melyben ne szerepelnének az általad kitalált kifejezések. Nem lehet izraeli humorról beszélni anélkül, hogy veled kezdenénk. Európában is ugyanolyan ismert vagy, mint nálunk, több tucat nyelven, több millió kötetben, filmekben, színdarabokban...

A második világháborúban a brit légierőnél színvak megfigyelők szolgáltak, akiket nem tudott megtéveszteni az álcázás. A te titkod az volt, hogy vak voltál az udvarias képmutatásra, mely segít az embereknek elfogadható társas kapcsolatokat teremteni. A társas udvariaskodás álcája alatt megláttad a rejtőzködő valóságot. Ez volt a fegyvered: a gyengeségeinket felfedő, meztelen igazság.

Szomorú ember voltál, mert nem voltak illúzióid. És boldog ember is voltál, mert tudtad, nincs még egy hozzád hasonló. Ferike, még sok mindent szeretnék mondani neked, de ez már köztünk marad.

Tomi

HÉBERBŐL FORDÍTOTTA: STÖCKL JUDIT

1996-ban a Nemzetközi Könyvfesztiválon
Budapest Nagydíjat ad át Efraim Kishonnak
Demszky Gábor főpolgármester

A. B. Jehosua és Tomi Lapid
a Múlt és Jövő standjánál tartott fogadáson.
(Jeruzsálemi Könyvvásár, 2005. febr. 15.)